

Methotrexaat

medicijn bij sarcoïdose

Uw longarts heeft met u gesproken over het gebruik van het medicijn methotrexaat. In deze folder krijgt u informatie over de werking en het gebruik van dit medicijn. Ook leest u wat u moet doen als u bijwerkingen krijgt. Maar deze folder is géén vervanging van de bijsluiter. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen? Dan kunt u die stellen aan uw arts.

Wat is sarcoïdose?

Sarcoïdose is een ziekte waarbij het afweersysteem van het lichaam niet goed werkt. Dit zorgt ervoor dat het lichaam zichzelf beschadigt. Het ontstaat door een sterke reactie van het afweersysteem op een prikkel. Het is nog niet bekend welke prikkel dit is. Deze sterke reactie zorgt voor ophopingen van ontstekingscellen. Dit noemen we ook wel granulomen.

Waarom krijgt u methotrexaat?

De oorzaak van sarcoïdose is niet bekend. Daarom proberen artsen met de medicijnen het afweersysteem te remmen. Hierdoor nemen de ontstekingen en klachten af. De kans op problemen door de ziekte wordt dan kleiner.

Helaas geneest de ziekte niet door de behandeling met medicijnen. Uw arts schrijft methotrexaat voor, als alleen prednison niet genoeg helpt. Of als er een behandeling nodig is voor een langere tijd.

Hoe werkt methotrexaat?

Hoe methotrexaat precies werkt bij sarcoïdose is onbekend. Wat we wel weten is dat het ontstekingen remt. Dit komt doordat het medicijn ontstekingscellen die granuloom maken (B- en T-lymfocyten), remt. Door de hoeveelheid van de ontstekingscellen (de granulomen) te verminderen proberen wij de klachten van de ziekte, zoals kortademigheid, te verminderen.

Wanneer begint het medicijn te werken?

Methotrexaat werkt een stuk langzamer dan bijvoorbeeld prednison. Het kan meer dan 6 weken duren voordat het medicijn begint te werken. De ziekte sarcoïdose kan bij iedereen anders zijn. Daarom werkt methotrexaat niet bij iedereen op dezelfde manier. Het lichaam reageert bij elke persoon anders op het medicijn. Helaas helpt methotrexaat niet bij iedereen even goed.

Hoe neemt u methotrexaat in?

Methotrexaat neemt u in door het slikken van tabletten van 2,5 mg of 10 mg. U kunt ook een prik krijgen met het medicijn methotrexaat. Dat is een onderhuidse injectie.

U gebruikt de tabletten of prikken maar 1 dag per week. Neem alle tabletten op 1 dag. Slik de tabletten tijdens de maaltijd met het eten door. Doe dit elke week op dezelfde dag. Dit is uw medicijn-dag. U kunt de tabletten in een keer innemen. U kunt de tabletten ook verspreiden over de dag. U kunt de tabletten doorslikken met voedsel of water, maar niet met grapefruit(sap). Het is belangrijk dat u de tabletten niet breekt of kauwt, maar heel doorslikt.

Merkt u op uw medicijn-dag dat u bent vergeten uw medicijnen in te nemen? Neem deze dan nog dezelfde dag of op zijn laatst de volgende dag in. Komt u er pas later in de week achter dat u uw tabletten bent vergeten te slikken? Sla dan uw tabletten voor die week over. Neem de volgende week op uw medicijn-dag de normale hoeveelheid tabletten.

Bij de methotrexaat wordt altijd foliumzuur (vitamine B11) voorgeschreven. Dit maakt de kans op bijwerkingen van de methotrexaat minder. Neem de foliumzuur ook 1 keer per week in, op de dag nadat u de methotrexaat slikt (dus ongeveer 24 uur later). Neemt u meer dan 15 mg methotrexaat per week (6 tabletten van 2.5 mg)? Dan moet u soms 2 keer per week foliumzuur nemen, in plaats van 1 keer per week.

Wat zijn de bijwerkingen?

In de bijsluiter van de apotheek staan alle bijwerkingen van methotrexaat die mensen ooit hebben gehad.

De bijwerkingen die het meest voorkomen zijn:

- maagklachten en darmklachten, zoals een vol gevoel, misselijkheid en overgeven, of diarree
- huiduitslag
- haaruitval
- hoofdpijn of duizeligheid
- ontstekingen en zweren in de slijmvliezen van mond en keel
- problemen met de werking van uw lever

Soms:

- problemen met bloedcellen aanmaken.
- kortademigheid of veel hoesten. Dit kan komen doordat u problemen in de longen kunt krijgen door het nemen van methotrexaat.

Als u ernstige bijwerkingen heeft moet u stoppen met de methotrexaat. Neem contact op met uw longarts bij:

- erge keelpijn samen met koorts
- meerdere keren een bloedneus
- snel blauwe plekken krijgen
- kortademigheid of veel hoesten
- bij ernstige uitdroging. Door bijvoorbeeld diarree en/of meer dan 1 dag lang overgeven.

Bijwerkingen verdwijnen vaak bij een lagere dosis. Of als u stopt met het nemen van methotrexaat. Als u geen bijwerkingen meer heeft, kunt u weer beginnen met methotrexaat innemen. Foliumzuur gebruiken helpt om de ernst van bijwerkingen en het aantal bijwerkingen te verminderen. Als u klachten in uw maag en darmen blijft hebben, kunt u stoppen met de tabletten. U krijgt dan prikken (onderhuidse injecties) in plaats van de tabletten. Overleg dit met uw longverpleegkundige of longarts.

Welke controles zijn nodig bij het gebruik van methotrexaat?

Soms kan methotrexaat ervoor zorgen dat uw lever niet goed genoeg werkt. En dat uw lichaam minder goed bloedcellen maakt. Om dit vroeg te ontdekken, begint u eerst met een lage dosis methotrexaat. De dosis bouwt u langzaam op, dus u neemt steeds een hogere dosis. Uw behandelend arts of longverpleegkundige laat regelmatig uw bloed onderzoeken. De eerste controle is meestal 2 weken nadat u start met de begindosis methotrexaat. Als de eerste uitslag van uw bloedcontrole normaal is, krijgt u daarna elke twee weken een controle. Dat is elke keer nadat u een hogere dosis methotrexaat krijgt. Daarna vermindert uw behandelend arts deze bloedcontroles langzaam tot 1 keer per 3 tot 4 maanden.

Wat voor invloed heeft methotrexaat op vruchtbaarheid, zwangerschap en borstvoeding?

Voor zover nu bekend is, heeft methotrexaat geen invloed op de vruchtbaarheid van mannen en vrouwen. Het is erg belangrijk om uw longarts te vertellen als u zwanger bent of zwanger wilt worden. Door methotrexaat kan de baby namelijk niet goed groeien of lichamelijke en/of geestelijke problemen krijgen. De kans op een miskraam kan ook groter worden. Daarom mag u tijdens een zwangerschap geen methotrexaat gebruiken. Vrouwen moeten 3 maanden voor een zwangerschap stoppen met het gebruik van methotrexaat.

Mannen die methotrexaat gebruiken en een kind willen, moeten ook 3 maanden vóór de zwangerschap met dit medicijn stoppen. Het is dus belangrijk om tijdens het gebruik van methotrexaat en binnen de 3 maanden nadat u bent gestopt een betrouwbaar anticonceptiemiddel te gebruiken.

U mag methotrexaat ook niet gebruiken als u borstvoeding geeft. Het is namelijk nog niet bekend of methotrexaat risico's voor het kind heeft. Overleg de situatie met uw longarts.

Mag ik methotrexaat met andere medicijnen gebruiken?

U kunt methotrexaat samen met bijna alle medicijnen gebruiken. Bij het starten van de methotrexaat kijkt uw longarts of u methotrexaat met uw andere medicijnen kunt gebruiken. Bij het starten van nieuwe medicijnen is het belangrijk om uw huisarts of specialist te laten weten dat u methotrexaat gebruikt.

Wat moet ik nog meer weten?

- wees voorzichtig met alcohol drinken. Als u methotrexaat gebruikt is de kans groter dat uw lever niet goed genoeg werkt. Drink daarom geen alcohol of maximaal 1 glas alcohol per dag.

- als u methotrexaat gebruikt mag u geen vaccinatie met verzwakte virussen en bacteriën.

Bijvoorbeeld vaccinaties tegen bof, mazelen en rode hond (BMR), gele koorts, orale poliovaccin, orale tyfusvaccin en BCG. Een grieprik mag wel. Vertel de arts of verpleegkundige die u vaccinaties voorschrijft dat u methotrexaat gebruikt.

Heeft u een nieuw recept nodig?

Alleen een arts die ervaring heeft met methotrexaat mag het medicijn voorschrijven. U kunt een recept vragen aan uw longarts tijdens uw afspraak bij de polikliniek. Heeft u eerder dan uw afspraak een nieuw recept nodig? Dan kunt u bellen naar de polikliniek Longziekten. Wij zullen dan een nieuw recept sturen naar uw apotheek. Bel minimaal 2 weken voordat u uw nieuwe recept nodig heeft. We kunnen u anders niet verzekeren dat u uw recept op tijd krijgt.

Heeft u nog vragen?

Heeft u nog vragen? Of twijfelt u? Dan kunt u contact opnemen met de polikliniek tijdens werkdagen van 08:30- 16:30 uur:

- Hart-long polikliniek Alkmaar: 072 – 548 2700
- polikliniek Den Helder: 0223 – 69 6568